



พันธุ์ไม้โกงกาง ชนิดที่ 1

ชื่อสามัญ : โกงกางใบใหญ่

ชื่ออื่น : กงกอน (ชุมพร); กงกานอก (เพชรบุรี); กงเกง (นครปฐม); พังกาใบใหญ่

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Rhizophora mucronata* Poir. วงศ์ : RHIZOPHORACEAE



ลักษณะต้น : ขนาดใหญ่ สูง 30-40 ม. เปลือกสีเทาเข้มถึงสีดำ ผิวหยาบแตกเป็นร่องทั้งตามยาวและตามขวาง รอบๆ โคนต้นมีรากค้ำยันที่ทำหน้าที่ในการพุงลำต้นให้แข็งแรงไม่ล้มแม้จะอยู่ในดินโคลน

ลักษณะใบ : เป็นใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามสลับทิศทางการงอก แผ่นใบยาวรี รูปรีกว้างหรือรูปรี ขนาด 5-13 X 8-24 ซม. ปลายใบแหลม มีติ่งแหลม เล็ก และแข็ง ฐานใบสอบเข้าหากันรูปลิ้น ก้านใบสีเขียวยาว 2.5-6 ซม. หูใบที่ปลายยอด มีเขี้ยวอมเหลืองยาว 5-9 ซม. ใบเกลี้ยง ใบด้านบนสีเขียวอ่อน ท้องใบสีออกเหลือง มีจุดสีดำเล็กๆ กระจายอยู่เต็มท้องใบ



ลักษณะดอก : ออกเป็นช่อที่ง่ามใบ ก้านช่อดอกยาว 3-7 ซม. ก้านดอกย่อยยาว 0.4-1 ซม. ช่อหนึ่งๆ มี 2-12 ดอก กลีบเลี้ยงสีเขียวอ่อน 4 กลีบ รูปไข่ แต่ละกลีบ มีขนาด 0.5-0.8 X 1.2-1.5 ซม. กลีบดอก 4 กลีบ ร่วงง่าย สีขาว รูปใบหอก ยาว 0.6-1 ซม. มีขนปกคลุมตามขอบ ออกดอกเดือนกันยายน-ตุลาคม

ลักษณะผล : รูปผลแฟร้งกลับ ผิวหยาบ ยาว 2-3 ซม. สีน้ำตาลเข้ม จะงอกตั้งแต่ผลยังติดอยู่บนต้น ลำต้นใต้ใบเลี้ยงซึ่งมักเรียกว่า "ฝัก" มีผิวเรียบสีขาว ขนาด 1-1.2 X 20-40 ซม. มักโค้งงอทางด้านปลายฝัก โคนฝักทู่ เมื่อฝักแก่ส่วนของใบเลี้ยงที่ยื่นออกมา ยาว 1-2 ซม. ที่อยู่ระหว่างผลและฝักจะมีสีน้ำตาลแดงและฝักจะหลุดหล่นได้เอง ฝักแก่ในราวเดือนเมษายน-ธันวาคม



ประโยชน์ : ใช้ทำเสาและหลักในที่น้ำทะเลขึ้นถึง มีความทนทาน ใช้ทำกลอนหลังคาจาก รอด ตง ออกไก่ของบ้านตามชายทะเล ใช้ทำถ่าน เปลือกให้น้ำฝาดประเภท catechol ให้สีน้ำตาล ใช้ย้อมผ้า แห อวน หนั่ง ฯลฯ น้ำจากเปลือกใช้ชะล้างแผล ห้ามเลือด กินแก้ท้องร่วง แก้บิด

ประโยชน์ด้านสมุนไพร : เนื้อไม้

ใช้ต้มน้ำดื่มเป็นยาสมาน แก้ท้องร่วงคลื่นเหียนอาเจียน แก้บิดเรื้อรัง บำบัดเบาหวาน แก้แผลฟกช้ำบวม น้ำเหลืองเสีย ใช้กินแทนนมมาก ใช้ล้างแผลเรื้อรัง หรือตำพอกห้ามเลือดในแผลสดได้ดี หรือเผาใส่แผลสดเปลือกต้น ชงน้ำชาแก้ไข้ใบเขียวให้ละเอียดพอกแผลสด ห้ามเลือด และป้องกันเชื้อโรคได้ผล นำมาเป็นผักสดจิ้มน้ำพริกเป็นอาหารได้ ราก เคี้ยวแล้วพ่นใส่แผล แก้พิษปลาฉลามทะเล ปลากระเบน

ที่อยู่อาศัย : มีบริเวณดินอ่อนริมชายฝั่งแม่น้ำลำคลองที่มีน้ำท่วมถึงสม่ำเสมอหรืออาจขึ้นในบริเวณที่น้ำท่วมไม่ถึง



พันธุ์ไม้โกงกาง ชนิดที่ 2

ชื่อสามัญ : โกงกางใบเล็ก

ชื่อพื้นเมือง : โกงกาง (ระนอง), โกงกางใบเล็ก (ภาคกลาง)

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Rhizophora apiculata* Blume

วงศ์ : RHIZOPHORACEAE

ลักษณะต้น : ขนาดใหญ่สูง 20-40 ม. ไม้ผลัดใบ เปลือกสีเทาดำ ผิวแตกเป็นร่องตามความยาวของต้น

การแตกกิ่งก้านไม่กว้างเรือนยอดแคบรอบๆโคนต้น มีรากค้ำยันช่วยพยุงลำต้น กิ่งที่แตกออกมาจะวางตัวโค้งขึ้น

ลักษณะใบ : เป็นใบเดี่ยวเรียงตัวตรงข้าม ไข่รี โคนใบและปลายใบแหลม เส้นกลางใบมองเห็นเหลืองอมสีแดง ก้านใบยาว 2-4 ซม. ผิวเกลี้ยงเป็นมัน สีเขียวเข้ม ใบกระจุกกันหนาแน่นที่ปลายกิ่ง

ลักษณะผล : สีนํ้าตาล กลมรียาว มีความยาว 2-3 ซม. ผิวหยาบ วิเขียว แต่เมื่อแก่เปลี่ยนเป็นสีนํ้าตาลเล็กน้อย ฝักจะฝังลึกลงพื้น

ลักษณะ : ไม้ต้นขนาดใหญ่ มีรากเสริมออกมาเหนือโคนต้น รากค้ำยันลำต้นแตกแขนงระเกะระกะไม่เป็นระเบียบ ใบเดี่ยวเรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก ใบคู่ล่างๆ จะร่วงไปเหลือแต่คู่ใบ 2-4 คู่ เป็นกลุ่มที่ปลายกิ่ง รูปรี แผ่นใบหนา หูใบแคบ ปลายแหลมยาวประกบกันเป็นคู่ระหว่างคู่ใบ **ช่อดอก**สั้นมาก ออกตามง่ามใบที่ใบร่วงไปแล้ว ดอกตูมรูปไข่ ใบประดับที่ฐานดอกติดกันคล้ายรูปถ้วย กลีบเลี้ยง 4 กลีบ กลีบดอก 4 กลีบ ร่วงง่าย **ผล**คล้ายรูปไข่กลับสีนํ้าตาลคล้ำ ผิวค่อนข้างขรุขระ ลำต้นใต้ใบเลี้ยงรูปทรงกระบอก เรียวโค้งเล็กน้อย มีขนาดโตขึ้นที่ส่วนปลาย ผิวเป็นมัน สีเขียวหรือเขียวอมม่วง ค่อนข้างเรียบหรือมีตุ่มขรุขระกระจาย

ประโยชน์ : ใช้ทำเสาและหลักในที่น้ำทะเลขึ้นถึง มีความทนทาน ใช้ทำกลอนหลังคาจาก รอด ตง ออกไก่ของบ้านตามชายทะเล ใช้ทำถ่าน เปลือกให้นํ้าฝาดประเภท catechol ให้สีนํ้าตาล ใช้ย้อมผ้า แห อวน หนั ง ฯลฯ นํ้าจากเปลือกใช้ชะล้างแผล ห้ามเลือด กินแก้ท้องร่วง แก้บิด



พันธุ์ไม้โกงกาง ชนิดที่ 3

ชื่อสามัญ : ตะบูนขาว

ชื่ออื่น : กระบูน, กระบูนขาว, ตะบูน (กลาง, ใต้)

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Xylocarpus granatum* Koen.

วงศ์ : MELIACEAE



ลักษณะต้น : สูง 8-20 ม. เป็นไม้ผลัดใบแตกกิ่งได้ตั้งแต่โคนต้น มีรากหายใจที่แบน ก้อนข้างใหญ่และแข็งแรงเหมือนเนื้อไม้ เปลือกเรียบสีน้ำตาลอมเหลืองหรือน้ำตาลอ่อน เปลือกหลุดออกเป็นแผ่นบางๆ

ลักษณะใบ : เป็นใบประกอบแบบขนนก ชันเดียว ไม่มีใบย่อย เรียงสลับ ใบย่อยมักมี 1-2 คู่ เรียงตรงข้าม หรือเยื้องกันเล็กน้อย แผ่นใบรูปไข่กลับ หรือรูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับ ขนาด 2-5 X 7-14 ซม. แผ่นใบสมมาตรกัน ปลายใบกลม ฐานใบรูปปลี

ลักษณะดอก : ออกเป็นช่อที่ง่ามใบ ช่อดอกแบบช่อแยกแขนง ยาว 3-8 ซม. แต่ละช่อ มี 8-20 ดอก เส้นผ่าศูนย์กลาง 1-1.2 ซม. เป็นดอกแยกเพศ ก้านดอกย่อยยาว 0.4-1 ซม. กลีบเลี้ยง 4 กลีบ ยาว 0.2 ซม. กลีบดอก 4 กลีบ ไม่ติดกัน สีขาวครีม เกสรเพศผู้ 8 อัน ดอกมีกลิ่นหอม ตั้งแต่บ่ายถึงค่ำ



ลักษณะผล : กลม เส้นผ่าศูนย์กลาง 15-20 ซม. แบ่งเป็น 4 พู เท่า ๆ กัน แต่ละผลมี 7-17 เมล็ด ลักษณะโค้งมนหนึ่งด้าน กว้าง 6-10 ซม. ผลแก่สีน้ำตาลแดงคล้ายผลทับทิม ออกดอก-ผล ตลอดปี

ประโยชน์ด้านสมุนไพร : ผล ต้มน้ำดื่มแก้ท้องเสีย แก้บิด แก้อหิวาห์

ตากแห้งและเผาไฟกับเห็ดพังกาเผากับน้ำมันมะพร้าวเป็นยาแก้มะเร็งผิวหนัง ถ้าผสมเปลือกพังกาจะทำให้แผลมะเร็งยุบตัวเร็ว เปลือก ต้มน้ำดื่มรักษาแผลภายใน ต้มตำให้ละเอียดพอกแผลสด แผลบวมฟกช้ำเป็นหนอง เปลือกหรือเมล็ด 1-2 เมล็ด ต้มกับน้ำ 2 ถ้วยแก้ว เคี้ยวให้เหลือ 1 ถ้วยแก้ว แบ่งรับประทาน 4 ครั้ง เป็นยาสมาน แก้ท้องเสีย แก้บิด เปลือกและผล ต้มรับประทานแก้อหิวาห์ ใช้ล้างทำความสะอาดแผล



ที่อยู่อาศัย : พบในบริเวณที่มีไม้ป่าชายเลนชนิดอื่นขึ้น เช่น พังกาหัวสุม ถั่วดำ ขึ้นได้ดีในบริเวณน้ำกร่อย



พันธุ์ไม้โกงกาง ชนิดที่ 4

ชื่อสามัญ : โปรงแดง

ชื่ออื่น : โปรง, โปรงใหญ่; ปรง (สมุทรสาคร, จันทบุรี); แสม (ใต้)

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Ceriops tagal* (Perr.) C. B. Rob.

วงศ์ : RHIZOPHORACEAE



ลักษณะต้น : สูง 7-15 ม. เรือนยอดเป็นรูปทรงกลม มีกิ่งก้านหนาแน่น ลำต้นสีเทาออกชมพูถึงน้ำตาลอ่อน มีตุ่มเล็กน้อย

ผิวเรียบหรืออาจแตกสะเก็ดเล็กน้อย รากแตกออกเป็นพูพอน มีรากหายใจคล้ายหัวเข่า สูงจากพื้นดิน 10-15 ซม.

ลักษณะใบ : มีลักษณะเป็นใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามสลับทิศทาง ที่ปลายกิ่งจะอยู่กันเป็นกระจุก แผ่นใบจะชี้ไปทางปลายกิ่ง รูปไข่กลับแกมขอบขนานถึงรูปไข่ มีขนาด 3-8 X 5-12 ซม. ปลายใบป้านมน หรือเว้าตื้น ๆ ฐานใบรูปลิ้น ผิวใบด้านบนเป็นสีเขียวเข้ม ขอบใบมักจะเป็นคลื่น ท้องใบสีซีด ก้านใบยาว 1.5-4 ซม. หูใบยาว 1-3 ซม.



ลักษณะดอก : ออกดอกเป็นช่อกระจุกตามง่ามใบ แต่ละช่อมี 4-8 ดอก ก้านช่อดอกเรียวยาว 1-1.5 ซม. ก้านดอกย่อยสั้น วงกลีบเลี้ยงยาว 0.5-0.7 ซม. กลีบเลี้ยงหยักลึก 5 กลีบ รูปไข่ ยาว 0.4-0.5 ซม. แผ่นบานออก ปลายโค้งจะเข้าหาผล ใบประดับเชื่อมติดกันที่โคนหลอดกลีบเลี้ยง กลีบดอก 5 กลีบ รูปขอบขนาน สีขาว

ลักษณะผล : รูปผลแฟร็กกลับ ยาว 1-3 ซม. สีน้ำตาลแกมเขียวหรือสีเขียวยาว เป็นผลแบบงอกตั้งแต่ยังติดอยู่บนต้น ลำต้นใต้ใบเลี้ยงหรือ"ฝัก" รูปทรงกระบอก ขนาด 0.5-0.8 X 15-35 ซม. ปลายเล็กขยายใหญ่ไปทางส่วนโคน แล้วสอบแหลม มีสันแหลมตามยาว ผิวขรุขระ สีเขียวแต่เมื่อผลแก่จะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล ห้อยลงในแนวตั้ง ออกดอกและผลเกือบตลอดปี

ประโยชน์ด้านสมุนไพร : เปลือก ใช้ต้มน้ำดื่มแก้ไข้และล้างบาดแผล

ที่อยู่อาศัย: พบในบริเวณที่น้ำท่วมถึงสม่ำเสมอ ดินเลนค่อนข้างแข็ง ต้นน้ำไม่ขังตลอดเวลา





พันธุ์ไม้โกงกาง ชนิดที่ 5

ชื่อสามัญ : โปรงขาว

ชื่ออื่น : โปรง, โปรงหนู, ปะโลง, โหลง (กลาง); กระบุงโลง, โปลง, โปรง (เพชรบุรี); แหม (ภูเก็ต)

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Ceriops decandra* Ding Hou วงศ์ : RHIZOPHORACEAE

ลักษณะต้น : ขนาดเล็กสูง 3-7 ม. ไม่ผลัดใบ ที่โคนต้นเป็นพูพอน ผิวเรียบลำต้นสีเทา

หรือแตกสะเก็ดออกเป็นแผ่นบางๆ สีน้ำตาลแดง ลักษณะทรงพุ่มเรือนยอดเป็นพุ่มกว้าง แตกกิ่งตั้งแต่ระดับต่ำ

กิ่งที่แตกสูงขึ้นตามต้น

ลักษณะใบ : เป็นใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามสลับทิศทางกัน เป็นกระจุกอยู่ที่ปลายกิ่ง แผ่นใบเป็นรูปไข่กลับ

หรือรูปรีแกมรูปไข่กลับถึงรูปขอบขนานแกมรี มีขนาด 3-7 X 5-12 ซม. ใบมีลักษณะเป็นมัน ปลายใบกลม ป้านมนหรือเว้าตื้น ๆ

ฐานใบรูปลิ้น ผิวใบด้านบนเป็นสีเขียวเข้ม ท้องใบเป็นสีซีด ก้านใบยาว 1-3 ซม. หูใบยาว 2-3 ซม.

ลักษณะดอก : ออกดอกเป็นช่อตามง่ามใบ แต่ละช่อมีดอกจำนวนมาก ก้านช่อดอกหนาสั้น จะไม่มีก้านดอกย่อย

ดอกเป็นกระจุกอยู่ที่ปลายก้านช่อดอก วงกลีบเลี้ยงยาว 0.5-0.7 ซม. กลีบเลี้ยงมี 5 กลีบ เป็นรูปไข่แหลม ขนาด 0.2-0.3 X 0.3-0.5 ซม.

ตรงหรือโค้งขึ้น กลีบดอกเป็นสีขาวก่อนที่จะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล

ลักษณะผล : เป็นแบบงอกตั้งแต่ยังติดอยู่บนต้น ลำต้นใต้ใบเลี้ยงหรือ “ฝัก” มีลักษณะเป็นรูปทรงกระบอกเรียว ขนาด 0.7-1 X 8-

15 ซม. เป็นสีเขียว แต่โคนจะเป็นสีม่วงเข้ม มีสันตามยาว ส่วนโคนจะชี้ไปทางปลายกิ่ง ไม่เป็นระเบียบ จะออกดอกและผลเกือบตลอดปี

ประโยชน์ : เปลือก มีรสฝาดจัด เผื่อนเล็กน้อย ใช้เปลือกต้มน้ำรับประทานแก้ท้องร่วง แก้อาเจียน แก้บิด แก้มูกเลือด

ใช้เปลือกต้มน้ำชะล้างบาดแผล เปลือกตำพอกใช้ห้ามเลือดในบาดแผลสดเล็กน้อยได้ดี

ที่อยู่อาศัย : พบในบริเวณป่าชายเลนที่ค่อนข้างแห้งมีน้ำท่วมถึงเป็นบางครั้ง ถ้าขึ้นในที่เหมาะสมจะมองดูเหมือนไม้พุ่ม



พันธุ์ไม้โกงกาง ชนิดที่ 6

ชื่อสามัญ : ถั่วดำ

ชื่ออื่น : ถั่วทะเล (ระนอง), รังกะแท้ (ใต้), ลังกะไค, นังกะไค (มลายู-ใต้)

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Bruguiera parviflora*

วงศ์ : RHIZOPHORACEAE

ลักษณะต้น : เป็นไม้ยืนต้นขนาดเล็ก-กลาง สูง 10-20 เมตร พุ่มพุ่มน้อยแต่บริเวณโคน ผิวเปลือกบริเวณโคนต้นมีจุดสีขาวแต้ม เรือนยอดแฉกกลม รูปประมิต สีเขียวอมเหลือง รากหายใจยาว 15-20 ซม. เนื้อผิวดิน เปลือกสีเทาหรือสีน้ำตาลเข้ม เรียบถึงแตกเป็นเกล็ด มีช่องอากาศเล็กๆ ไม่เด่นชัด

ลักษณะใบ : ออกเป็นกระจุกที่ปลายกิ่ง เรียงตรงข้ามสลับทิศทาง แผ่นใบรูปรี ขนาด 3-5 x 7-15 ซม. ปลายใบแหลมฐานใบรูปลิ้ม แผ่นใบสีเขียวอมเขียว เกลี้ยงทั้ง 2 ด้าน เส้นใบบาง 7 คู่ เห็นทั้ง สองด้าน ก้านใบยาว 1.5-2 ซม. หูใบยาว 3-6 ซม. สีเหลืองอมเขียว

ลักษณะดอก : ออกเป็นช่อกระจุกที่ง่ามใบ ช่อละ 3-7 ดอก ก้านช่อดอกยาว 1.8-2.2 ซม. สีเหลืองอมเขียว ก้านดอกย่อยยาว 0.6-1.5 ซม. วงกลีบเลี้ยงเป็นหลอดยาว 0.7-0.9 ซม. สีเหลืองอมเขียว มีสัน ปลายแยกเป็นแฉกๆ 8 แฉกกลีบดอก 8 กลีบ ดอก 8 กลีบ รูปขอบขนาน ยาว 0.1-0.2 ซม. ขอบกลีบมีขน ปลายกลีบมีขนแข็ง 3 เส้น

ลักษณะผล : เป็นผลแบบงอกตั้งแต่ยังติดอยู่บนต้น รูปทรงกระบอก ยาว 1.3-2.5 ซม. กลีบเลี้ยงหุ้มผลตรง ลำต้นใต้ใบเลี้ยง หรือฝัก รูปทรงกระบอก เรียง ตรง ขนาด 0.3-0.6 x 8-18 ซม. เมื่อยังอ่อนสีเขียว และเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลเขียว เมื่อแก่ออกดอกและผลเกือบตลอดปี การเจริญเติบโต ขึ้นในพื้นที่ ด่านในของป่าชายเลน ที่น้ำท่วมถึง อย่างสม่ำเสมอ

ประโยชน์ : บำรุงกำลัง บำรุงไขข้อ ให้ความอบอุ่นแก่ร่างกาย

ที่อยู่อาศัย : พบในบริเวณที่มีน้ำท่วมถึงสม่ำเสมอและดินเลนค่อนข้างแข็ง



พันธุ์ไม้โกงกาง ชนิดที่ 7

ชื่อสามัญ : ถั่วขาว

ชื่ออื่น : ถั่วขาว, ถั่วแดง, ประสักขาว, บรู๊ส, ลูย

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Bruguiera cylindrica*

วงศ์ : RHIZOPHORACEAE



ลักษณะต้น : เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลางมีความสูง 8-15 เมตร ที่รากมีพูพอนบ้างไม่มาก ผิวของลำต้นเป็นสีน้ำตาลออกดำ ผิวของเปลือกมีปุ่มสีน้ำตาลในส่วนล่าง ส่วนปลวกที่สูงขึ้นมาจากพื้นดินแตกเป็นร่องลึกเล็กน้อยมีรากหายใจเป็นรูปเขาสุนัขจากพื้นดิน

15-20 ซม.

ลักษณะใบ : เป็นใบเดี่ยวแตกตรงข้ามและสลับเป็นมุมฉาก ใบกระจุกแน่นที่ปลายกิ่ง ใบมีรูปร่างเป็นรูปรีปลายใบแหลม ส่วนฐานใบสอบเข้าเป็นรูปหอก ขนาดของใบ 4-8x7-19 ซม. มีสีเขียวผิวเป็นมันเรียบขอบใบเรียบ ก้านใบมีความยาว 3-5 ซม. เป็นสีเขียวออกเหลือง



ลักษณะดอก : เป็นดอกช่อชนิดกระจุกที่ง่ามของใบที่อยู่ใกล้ปลายกิ่งในช่อหนึ่งมีดอก 3 ดอก ก้านช่อดอกยาว 1-3 ซม. ก้านดอกยาว 0.3-0.5 ซม. เส้นผ่าศูนย์กลางของดอก 1-2 ซม. วงกลีบเลี้ยงเป็นรูปประฆังปลายแตกออกเป็น 8 แฉก มีกลีบดอกสีขาว 8 กลีบ

ลักษณะผล : เป็นผลเดี่ยว มีสีเขียวอมเหลืองโดยมีกลีบเลี้ยงหุ้มเอาไว้ ผลงอกออกมาเป็นฝักรูปทรงกระบอกยาว 7-14 ซม. เมื่ออ่อนเป็นสีเขียวเมื่อแก่เป็นสีน้ำตาลปลายผลแหลม

ประโยชน์ : แก๊ท้องร่วง สมานแผล แก้อาเจียน แก้เสมหะ แก้บิด ลูก นำมาเชื่อมทำขนมกินได้

ที่อยู่อาศัย : พบในบริเวณดินเลนที่แจ้งตามริมชายฝั่งหรือ พื้นที่ที่ถูกเปิดโล่งไม่เหมาะกับพันธุ์ไม้ชนิดอื่น





น้ไม้โกงกาง ชนิดที่ 8

ชื่อสามัญ : แสมใบพาย

ชื่ออื่น : แสม

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Aegialitis rotundifolia* Roxb.

วงศ์ : PLUMBAGINACEAE

ลักษณะต้น : ไม้พุ่ม ไม้ผลัดใบ สูง 1-2 ม. โคนต้นบวมคล้ายฐานพืระมิต บริเวณรอบโคนต้นมีรากหายใจคล้ายนิ้วมือจำนวนมาก

ลักษณะใบ : เป็นใบเดี่ยว เรียงแบบสลับ แผ่นใบเป็นรูปเกือบกลมหรือรูปไข่กว้างถึงรูปวงกลม มีขนาด 3-7 X 4-10 ซม.

ปลายใบมีลักษณะป้านหรือมนเล็กน้อย ฐานใบเป็นรูปสามเหลี่ยมหรือกลมถึงรูปคล้ายหัวใจ แผ่นใบหนาเกลี้ยงคล้ายแผ่นหนัง

ผิวใบด้านบนเป็นมัน เส้นใบขนานกัน ก้านใบยาว 4-8 ซม. เรียวหนา มีครีบก้นอยู่รอบกิ่งคล้ายกาบกล้วย มีรอยแผลติดอยู่เมื่อใบหลุดร่วงไป

ลักษณะดอก : ออกดอกตามง่ามใบ เป็นแบบช่อแยกแขนง ไม่มีก้านดอก มีใบประดับ ยาว 0.7-0.9 ซม. หุ้มล้อมรอบใบประดับย่อย 2 ใบ ที่คล้ายกัน แต่มีขนาดเล็กกว่า ยาว 0.6-0.8 ซม. รูปคล้ายเรือ ใบประดับทั้งหมดนี้จะติดอยู่ตลอดไม่มีการหลุดร่วงไป วงกลีบเลี้ยงเป็นหลอด ไม่หลุดร่วง ยาว 0.6-0.9 ซม. ปลายแฉกรูปสามเหลี่ยมแหลมสั้น มีสัน 5 สัน วงกลีบดอกสีขาว เป็นหลอดรูปถัง ยาว 0.2-0.5 ซม. มีกลีบดอก 5 กลีบ มีลักษณะคล้ายรูปพาย มีขนาด 0.2-0.4 X 0.9-1.2 ซม. มีเกสรตัวผู้ 5 อัน ติดอยู่ที่ปลายหลอด ออกดอกเดือนมีนาคม-เมษายน

ลักษณะผล : ผลเป็นแบบผลแห้งแตก งอกตั้งแต่ผลติดอยู่บนต้น รูปแถบคล้ายกล้วย มีเหลี่ยม 5 เหลี่ยม มีขนาด 0.2-0.4 X 4-5 ซม. สีเขียวถึงสีน้ำตาลแดง ในระยะแรกผลจะตรงต่อมาจะยืดอกจนคล้ายรูปเคียว ผลแก่จะแตกตามยาวของเหลี่ยม ภายในจะมีเมล็ดที่งอกแล้ว 1 เมล็ด ออกผลเดือนมิถุนายน-สิงหาคม

ที่อยู่อาศัย: พบเฉพาะทางภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามัน





พันธุ์ไม้โกงกาง ชนิดที่ 9

ชื่อสามัญ : แสมขาว

ชื่ออื่น : พีพีเล (ตรัง); แหม, แหมเล (ใต้)

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Avicennia alba* BL.

วงศ์ : AVICENNIACEAE

ลักษณะต้น : มีความสูง 8-20 ม. ลำต้นสีเทาอมน้ำตาล ผิวเปลือกเรียบ กิ่งแตกในระดับต่ำทรงพุ่มค่อนข้างกลม กิ่งแผ่กว้างและอาจจะห้อยลงบ้าง มีรากหายใจเป็นรูปนิ้วมือ

ลักษณะใบ : เป็นใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามกัน แผ่นใบรูปหอกแกมขอบขนาน หรือรูปใบหอกแกมรูปรี ขนาด 2-5 X 5-16 ซม. ปลายใบเรียวแหลมถึงแหลม ฐานใบแหลม ผิวใบด้านบนสีเขียวเข้มเป็นมัน ด้านท้องใบมีขนยาวนุ่ม สีเทาเงินถึงสีออกขาว หรือสีเทาอ่อน แผ่นใบเมื่อแห้งจะเป็นสีดำ ก้านใบยาว 1-2 ซม.

ลักษณะดอก : ออกดอกเป็นช่อที่ตามง่ามใบใกล้ปลายกิ่ง หรือที่ปลายกิ่ง เป็นช่อเชิงลด ยาว 3-8 ซม. มีขนยาวนุ่มสีน้ำตาลเหลืองห่มปกคลุม ดอกมีขนาดเล็ก ดอกย่อยไม่มีก้านดอก เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.4-0.6 ซม. มีกลีบเลี้ยง 5 กลีบ มีกลีบดอก 4 กลีบ ยาว 0.2-0.3 ซม. โคนกลีบติดกัน สีเหลืองส้ม เกสรเพศผู้ 4 อัน ออกดอกช่วงเดือนมกราคม-เมษายน

ลักษณะผล : รูปคล้ายรูปไข่ หรือพริก เบี้ยวแบน ขนาด 1.5-2 X 2.5-4 ซม. ปลายผลมีจะงอย เปลือกอ่อนนุ่ม สีเหลืองอมเขียว มีขนยาวนุ่มสีเขียวอ่อน ผลแก่ผลจะแตกด้านข้างตามยาวผล และม้วนเป็นหลอดกลม แต่ละผลมี 1 เมล็ด

ประโยชน์ : แก่น ต้มดื่มแก้ท้องร่วง แก้กษัย โดยมากต้มรวมกับแก่นแสมสาร (จีเหล็กป่า) เป็นยาขับเลือดเสียสตรี เปลือก ต้มอมน้ำเพื่อสมานแผลในปากก้านใบ เผาไฟรมควัน แก้พิษจากสัตว์น้ำทุกชนิด โดยเฉพาะปลาที่มีพิษจากทะเลทุกชนิด กระพี้ ใช้เป็นยาแก้พิษงูได้

ที่อยู่อาศัย: พบในที่ดินเลนอ่อนถึงแข็ง ขึ้นอยู่ด้านนอกติดกับทะเล หรืออาจพบในริมฝั่งคลองหรือแม่น้ำที่มีดินค่อนข้างแข็ง